

Sygn. akt IV KK 349/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **z wniosku W. M.** o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niesłuszne
tymczasowe aresztowanie
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 11 kwietnia 2022 r.,
kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 marca 2021 r., sygn. akt II AKa (...),
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.
z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt XVI Ko (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części zaskarżonej dotyczącej
odszkodowania i w tym zakresie sprawę przekazuje do
ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...);**

**2. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną w części
dotyczącej zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;**

3. nakazuje zwrócić wnioskodawcy uiszczoną opłatę od kasacji

UZASADNIENIE

W. M. wystąpił o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty 2 mln zł tytułem zadośćuczynienie oraz (po zmodyfikowaniu pierwotnego żądania) kwoty 550.861,50 zł tytułem odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 22 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt XVI Ko (...), na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz W. M. zadośćuczynienie w kwocie 600.000 zł i odszkodowanie w kwocie 379.818,32 zł z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku oraz ustalił odpowiedzialność Skarbu Państwa na przyszłość w kwocie 443,23 zł miesięcznie, poczynwszy od dnia wydania wyroku do daty przeliczenia emerytury zgodnie z kwotami ustalonymi w toku postępowania (pkt 1 wyroku). W pozostałym zakresie wniosek oddalił (pkt 2) i na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa (pkt 3).

Apelacje od tego wyroku wnieśli prokurator, niekorzyść wnioskodawcy oraz pełnomocnik wnioskodawcy.

Prokurator, skarżąc orzeczenie w całości, zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, iż wskutek stosowania tymczasowego aresztowania W. M. doznał krzywd i cierpień w postaci pogłębienia się schorzeń kardiologicznych i wystąpienia ciężkich skutków psychicznych oraz że w okresie przebywania w izolacji współosadzony z celi stosował wobec niego presję fizyczną, co w konsekwencji wpłynęło na zasądzenie zadośćuczynienia w wygórowanej kwocie 600.000 zł, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonych dowodów, w szczególności dowodów z zasięgniętych opinii psychiatrycznej i kardiologicznej, prowadzi do wniosku, iż w czasie stosowania wobec W. M. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, wnioskodawca nie był pozbawiony dostępu do opieki medycznej, rozpoznano u niego zaburzenia stresowe pourazowe niemające charakteru ciężkich skutków psychicznych, nie

stwierdzono, aby wpływ izolacji na jego stan zdrowia w zakresie schorzeń kardiologicznych był istotny, jak również nie wykazano, aby współosadzony z celi używał wobec niego presji bądź siły fizycznej, a stąd zasądzone zadośćuczynienie jawi się jako nieadekwatne do doznanej przez wnioskodawcę krzywdy,

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, że W. M. poniósł szkodę majątkową w łącznej kwocie 379.818,32 zł oraz że Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność na przyszłość w kwocie 443,23 zł miesięcznie za niewątpliwie niesłuszne stosowanie tymczasowego aresztowania w okresie od 20 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonych dowodów prowadzi do wniosku, że w sytuacji, gdy ustanie zatrudnienia wnioskodawcy w Centrum [...] „P.” w B. nastąpiło w drodze porozumienia stron i wynikało z dobrowolnej decyzji W. M., nie pozostającej w normalnym związku przyczynowo-skutkowym z tymczasowym aresztowaniem oraz braku dowodów pozwalających na stwierdzenie, iż przejście na emeryturę przez wnioskodawcę wynikało z konieczności zapewnienia bytu ekonomicznego członkom jego rodziny, a nadto niewykazania, aby wnioskodawca miał zapewnione zatrudnienie w Centrum [...] „P.” w B. do dnia 31 grudnia 2011 r., jak również niewykazania, aby po zakończeniu stosowania tymczasowego aresztowania wnioskodawca nie miał możliwości podjęcia jakiegokolwiek innego stałego zatrudnienia zgodnego z jego kwalifikacjami, a przez to możliwości wpłynięcia na wzrost podstawy wymiaru emerytury w przyszłości, W. M. poniósł w rezultacie niewątpliwie niesłusznego aresztowania niższą szkodę w łącznej kwocie 70.047,70 zł, równoważną utraconym zarobkom wyłącznie za okres od dnia 20 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., osiąganym na zajmowanym stanowisku dyrektora w Centrum [...] „P.” w B., ale pomniejszonym o połowę przy zastosowaniu tak zwanej metody dyferencyjnej, skoro wnioskodawca był w stanie odłożyć połowę osiągniętych dochodów, albowiem resztę przeznaczał na swoje utrzymanie oraz na utrzymanie członków jego rodziny, przy jednoczesnym braku podstaw do ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa na przyszłość w kwocie 443,23 zł miesięcznie.

Podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej rozstrzygnięcia o odszkodowaniu oraz zadośćuczynieniu i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy W. M. odszkodowania w kwocie

70.047,70 zł oraz zadośćuczynienia w kwocie 100.000 zł za jego niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 20 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., a w pozostałym zakresie o oddalenie jego wniosku.

Pełnomocnik W. M. zaskarżył wyrok w części oddalającej roszczenie wnioskodawcy z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie, zarzucając:

1. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to:

a. art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodu w postaci:

i. opinii uzupełniających biegłej sądowej z zakresu wynagrodzeń ze stosunku pracy mgr M. N. J. z dnia 17 lipca 2020 r., z dnia 25 września 2019 r. i z 18 grudnia 2019 r. w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania oraz zasadami doświadczenia życiowego przejawiającej się w uznaniu przez Sąd I instancji, że wnioskodawca nie otrzymałby w okresie tymczasowego aresztowania i po nim, gdyby nie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, wynagrodzenia z tytułu 14-pensji (nagrody rocznej), podczas gdy biegła w treści opinii uzupełniających wskazała, iż wnioskodawcy w zamian za 14-pensję przysługują nagroda roczna wg zasad określonych w „Zasadach wynagradzania osób kierownictwa kopalń zakładów górniczych i specjalistycznych jednostek organizacyjnych K. S.A.”, a biegła z uwagi na brak stosownej dokumentacji nie jest w stanie dokonać obliczenia jej wysokości w okresie 2009-2011 r.,

ii. dokumentu Aneksu nr 2 z dnia 23 stycznia 2006 r. do umowy o pracę wnioskodawcy z dnia 24 lutego 2004 r. oraz dokumentu Aneksu nr 3 z dnia 10 grudnia 2007 r. do umowy o pracę wnioskodawcy z dnia 24 lutego 2004 r., w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania oraz zasadami doświadczenia życiowego przejawiającej się w pominięciu przez Sąd I instancji okoliczności wynikającej z treści Aneksu nr 2 z dnia 23 stycznia 2006 r. (§ 1 ust. 2 aneksu zmieniający § 6 pkt 2 umowy o pracę) oraz z treści Aneksu nr 3 z dnia 10 grudnia 2007 r. (§ 1 aneksu zmieniający § 6 pkt 2 umowy o pracę), które to zapisy umowy gwarantują wnioskodawcy prawo do nagrody rocznej tzw. 14- pensji,

b. art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie przez Sąd I instancji, przy ustalaniu stanu faktycznego niniejszej sprawy, okoliczności wynikających z dowodu w postaci pisma S. S.A. (następcy prawnego K. S.A.) z dnia 28 lutego 2020 r., w którym Spółka na polecenie Sądu I instancji dokonała obliczenia wysokości nagrody rocznej (14-pensji) należnej wnioskodawcy, a który to dowód został przeprowadzony w toku rozprawy głównej,

c. art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodu w postaci opinii uzupełniającej biegłej sądowej z zakresu wynagrodzeń ze stosunku pracy mgr M. N. J. z dnia 18 grudnia 2019 r. w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu przez Sąd I instancji, że wnioskodawca nie mógł jednocześnie pracować na zajmowanym przez niego stanowisku Dyrektora Centrum [...] „P.” w B. i otrzymywać z tego tytułu wynagrodzenia, a jednocześnie także pobierać świadczenia emerytalnego po uzyskaniu przez niego uprawnień emerytalnych, a w konsekwencji:

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, który miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to:

a. uznaniu przez Sąd I instancji, że wnioskodawcy nie przysługuje nagroda roczna (14-pensja) za okres tymczasowego aresztowania i po nim, w łącznej kwocie 58.388,57 zł, podczas gdy nagroda roczna w postaci 14-pensji przysługiwała wnioskodawcy w okresie tymczasowego aresztowania i w okresie po tymczasowym aresztowaniu,

b. uznaniu, iż szkodę jaką poniósł wnioskodawca z tytułu utraty wynagrodzenia z tytułu zajmowanego przez niego stanowiska Dyrektora Centrum [...] „P.” w B. w okresie od 22 października 2008 r. do 31 grudnia 2011 r. w kwocie 433.922,55 zł, należy pomniejszyć o kwotę pobranej przez niego emerytury w tym czasie, tj. kwoty 113.984,30 zł.

Nadto wyrokowi zarzucił:

1. obrazę prawa materialnego w innym wypadku niż w zakresie kwalifikacji prawnej czynu, a to:

a. art. 445 § 1 k.c. poprzez uznanie przez Sąd I instancji, że kwota 600.000 zł stanowi odpowiednią kwotę zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez W. M. w następstwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, podczas gdy stan

faktyczny ustalony w niniejszej sprawie, w tym suma cierpień i krzywd jaką poniósł W. M. z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy powinny prowadzić do przyjęcia przez Sąd I instancji, że kwota zadośćuczynienia odpowiadająca cierpieniom i krzywdzie, jaką poniósł W. M. z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania, stanowi 2.000.000 zł”.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- dalsze zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz W. M. zadośćuczynienia ponad kwotę zasądzoną przez Sąd I instancji w zaskarżonym wyroku, w wysokości 1.400.000 zł, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od daty uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty i odszkodowania ponad kwotę zasądzoną przez Sąd I instancji w wysokości 171.043,18 zł, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od daty uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,
- ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na przyszłość względem W. M. z tytułu poniesionej szkody w postaci różnicy w kwocie emerytury jaką W. M. pobierałby, gdyby nie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, a kwotą emeryturą jaką W. M. faktycznie pobiera, w tym w kwocie 443,23 zł od dnia wydania wyroku przez Sąd I instancji do marca 2021 r.,
- obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania.

W pisemnej odpowiedzi na apelację prokuratora pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o jej nieuwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 4 marca 2021 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzoną od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę zadośćuczynienia obniżył do 300.000 zł, zaś kwotę odszkodowania obniżył do 70.047,70 zł, zastrzegając, że kwoty te będą powiększone o ustawowe odsetki za późnienie od daty uprawomocnienia się wyroku (pkt 1.). W pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy (pkt 2.) i wydatkami postępowania odwoławczego obciążył Skarb Państwa (pkt 3.).

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zaskarżając go w części oddalającej roszczenie wnioskodawcy z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

„I. rażąco naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 434 § 1 k.p.k. polegające na przyjęciu przez Sąd II instancji odmiennie od Sądu I instancji, że P. P. nie znęcał się psychicznie nad W. M., podczas ich pobytu w jednej celi w Areszcie Śledczym w K., co nie stanowiło presji psychicznej wpływającej na krzywdę wnioskodawcy, pomimo braku apelacji na niekorzyść wnioskodawcy w tym zakresie,

2. art. 433 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na przeprowadzeniu niewłaściwej kontroli odwoławczej poprzez niewskazanie przez Sąd II instancji, które zarzuty i wnioski apelacji Prokuratora wniesionej na niekorzyść W. M. Sąd uznał za zasadne, częściowo zasadne lub niezasadne i dlatego, pomimo iż Sąd II instancji zmienił wyrok Sądu I instancji na niekorzyść W. M.,

3. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. i art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z uzupełniającej opinii biegłego lekarza kardiologa, pomimo, iż:

- wnioskodawca w zastrzeżeniach z dnia 21 sierpnia 2019 r. do opinii biegłego kardiolog M. W. z dnia 25 czerwca 2019 r. wskazał, iż opinia przez nią wydana jest wewnętrznie sprzeczna oraz została wydana na podstawie niepełnej dokumentacji medycznej wnioskodawcy oraz wniósł o sporządzenie opinii uzupełniającej,

- biegła lekarz kardiolog M. W. wskazała w treści opinii z dnia 25 czerwca 2019 r., że nie została jej udostępniona przez Sąd pełna dokumentacja medyczna wnioskodawcy, wobec czego nie jest ona w stanie odnieść się w pełni do zastrzeżeń wnioskodawcy z dnia 16 maja 2019 r. oraz pytań uzupełniających sformułowanych przez Sąd,

- Sąd Okręgowy w K. pismem z dnia 25 września 2019 r. wezwał biegłą kardiolog M. W. na termin rozprawy z uwagi na to, że wydane przez nią opinie w sprawie są niejednoznaczne oraz że strony postępowania i Sąd mają dodatkowe pytania do biegłej,

4. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 200 § 3 k.p.k. i art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania biegłej kardiolog M. W., pomimo iż zachodziła potrzeba wyjaśnienia

rozbieżności w treści sporządzonych przez biegłą opinii z dnia 23 kwietnia 2019 r. i z dnia 25 czerwca 2019 r.,

5. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania świadka dr n. med. B. K. na okoliczność stanu zdrowia kardiologicznego W. M. przed jego aresztowaniem oraz po opuszczeniu przez niego jednostek penitencjarnych oraz wpływu jego pobytu w areszcie na stan zdrowia kardiologicznego, podczas gdy świadek ten jako lekarz kardiolog prowadzący leczenie wnioskodawcy dysponuje szczegółową wiedzą na temat stanu zdrowia kardiologicznego W. M. w okresie przed jego niesłusznym tymczasowym aresztowaniem oraz po opuszczeniu przez niego jednostki penitencjarnej,

6. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania świadka dr n. med. L. K. W., jako lekarza psychiatry prowadzącego leczenie wnioskodawcy na okoliczność stanu zdrowia psychicznego W. M. po opuszczeniu przez niego jednostek penitencjarnych, skutków jakie wywarły one na jego życie, czasu trwania leczenia wnioskodawcy oraz pozostawania do dnia dzisiejszego pod stałą kontrolą lekarską lekarza psychiatry, podczas gdy świadek ten dysponuje szczegółową wiedzą na temat stanu zdrowia psychicznego wnioskodawcy, stanu zdrowia psychicznego oraz ich wpływu na życie wnioskodawcy oraz czasu, w którym trwało leczenie wnioskodawcy, w tym stałego pozostawania pod opieką lekarza psychiatry,

7. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania świadka dr n. med. K. Z., jako lekarza rodzinnego wnioskodawcy, na okoliczność stanu zdrowia wnioskodawcy przed jego zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem oraz po opuszczeniu przez niego jednostki penitencjarnej, podczas gdy świadek ten dysponuje szczegółową wiedzą na temat stanu zdrowia psychicznego oraz kardiologicznego wnioskodawcy we wskazanych okresach,

8. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania

świadców E. M. i A. M. na okoliczność negatywnych skutków jakie niesłuszne tymczasowe aresztowanie wywołało w życiu wnioskodawcy,

9. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i art. 458 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd II instancji z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu rent i emerytur w celu ustalenia:

- wysokości emerytury jaką wnioskodawca pobierałby od listopada 2009 r. do dnia dzisiejszego przy uwzględnieniu, iż w okresie od 22 stycznia 2009 r. do dnia 4 listopada 2009 r., pobierałby on wynagrodzenie za pracę, które by uzyskał gdyby nie niesłuszne tymczasowe aresztowanie jego osoby, z którego to wynagrodzenia odprowadzono by składki na ubezpieczenie emerytalne,

- wysokości emerytury jaką wnioskodawca pobierałby od dnia dzisiejszego w przyszłości, gdyby z utraconego przez niego wynagrodzenia za pracę za okres od 22 stycznia 2009 r. do 4 listopada 2009 r. byłyby odprowadzone składki na ubezpieczenie emerytalne,

podczas gdy Sąd II instancji uznał w zaskarżonym wyroku, że wnioskodawcy należy się odszkodowanie w postaci utraconych korzyści z tytułu utraconego wynagrodzenia za pracę wnioskodawcy za okres od 22 stycznia 2009 r. do 4 listopada 2009 r., a więc za okres niesłusznego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy, z którego to utraconego wynagrodzenia odprowadzono by składki na ubezpieczenie emerytalne,

10. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 8 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu przez Sąd II instancji, iż postanowienie wydane przez Prokuraturę Rejonową w K. w sprawie o sygn. akt 1 Ds. (...) o umorzeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawie kierowania gróźb przez P. P. wobec W. M. , znęcania się przez P. P. nad W. M. oraz dokonania wymuszenia rozbójniczego przez P. P. na szkodę W. M. w wysokości 20.000 zł, oznacza, że wobec W. M. nie były kierowane groźby przez P. P., P. P. nie znęcał się psychicznie nad W. M. oraz że P. P. nie dokonał wymuszenia rozbójniczego na szkodę W. M. , podczas gdy Sąd II instancji:

- powinien rozstrzygać samodzielnie powyższe zagadnienia faktyczne i prawne,

- nie był związany postanowieniem o umorzeniu postępowania przygotowawczego opisanego powyżej,

11. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami logiki, z pominięciem okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, przejawiającej się w uznaniu, iż brak materiału dowodowego w aktach sprawy pozwalającego ustalić fakt psychicznego znęcania się na W. M. przez współsądanego z nim P. P., podczas pobytu wnioskodawcy w Areszcie Śledczym w K., podczas gdy w Sąd II instancji dysponował w tym zakresie dowodami przeprowadzonymi na rozprawie głównej, takimi jak:

- załączonym do wniosku z dnia 21 listopada 2018 r. inicjującego niniejsze postępowanie dokumentem urzędowym w postaci Protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie, złożenia wniosku o ściganie karne, przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej z dnia 15 maja 2009 r., w sprawie o sygn. akt 1 Ds. (...) prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w K., które to zawiadomienie złożył W. M., a którego treść wskazuje na to, że P. P. znęcał się psychicznie nad W. M. podczas pobytu wnioskodawcy w Areszcie Śledczym w K.,

- zeznaniami wnioskodawcy złożonymi przez niego w toku przesłuchania na rozprawie głównej w dniu 20 grudnia 2018 r., gdzie opisał on znęcanie się psychicznie nad nim przez P. P.,

- zeznaniami świadka K. K. złożonymi w toku jej przesłuchania na rozprawie głównej w dniu 23 stycznia 2019 r., gdzie opisała ona, że osoby, z którymi wnioskodawca przebywał w areszcie kierowały w stosunku do niego groźby,

- zeznaniami świadka M. Ł. złożonymi w toku jej przesłuchania na rozprawie głównej w dniu 23 stycznia 2019 r., gdzie opisała ona, że wnioskodawca podczas odbywania tymczasowego aresztowania był źle traktowany przez współsądanego, z którym przebywał w celi, że był przez niego zastraszany oraz że ten kierował wobec wnioskodawcy groźby,

- zeznaniami świadka G. M. złożonymi w toku jej przesłuchania na rozprawie głównej w dniu 23 stycznia 2019 r., gdzie opisała ona, że P. P. straszył wnioskodawcę, groził mu wyrządzeniem krzywdy na życiu oraz że wymusił na wnioskodawcy wpłatę na jego rzecz pieniędzy w kwocie 20.000 zł,

12. art. 7 k.p.k. przy zastosowaniu art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez:

a. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodne zeznań W. M. w zakresie znęcania się psychicznego nad nim oraz stosowania wobec niego presji psychicznej przez osadzonego z nim w jednej celi P. P., podczas pobytu wnioskodawcy w Areszcie Śledczym w K., z uwagi na brak innego materiału dowodowego potwierdzającego te okoliczności, podczas gdy:

- dowód z zeznań W. M. podlega takiej samej swobodnej ocenie dowodów jak inne środki dowodowe przewidziane przepisami polskiej procedury karnej oraz dowód ten ma taką samą moc dowodową jak inne środki dowodowe przewidziane przez przepisy polskiej procedury karnej, oraz jego zeznania są spójne, kategoryczne i nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności i prawdziwości,

- zeznania świadków G. M., K. K. oraz M. Ł. w zakresie znęcania się nad osobą W. M. są zgodne z zeznaniami wnioskodawcy,

b. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodne zeznań świadków G. M., K. K. oraz M. Ł., w zakresie w jakim świadkowie wskazywali na fakt znęcania się psychicznego nad wnioskodawcą przez osadzonego z nim w jednej celi P. P., podczas pobytu wnioskodawcy w Areszcie Śledczym w K., podczas gdy zeznania świadków w tym zakresie są spójne, kategoryczne i nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności i prawdziwości,

c. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodny dokumentu w postaci Protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie, złożenia wniosku o ściganie karne, przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej z dnia 15 maja 2009 r., w sprawie o sygn. akt 1 Ds. (...) prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w K., podczas gdy jego treść wskazuje na to, że W. M. złożył przed organem powołanym do ścigania przestępstw oświadczenie, iż P. P. groził mu dokonaniem uszczerbku na jego zdrowiu oraz że

znęcał się nad nim w czasie gdy przebywali oni razem w jednej celi w Areszcie Śledczym w K.,

d. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy, przejawiającej się w uznaniu na podstawie opinii biegłej kardiolog M. W. z dnia 23 kwietnia 2019 r. oraz opinii biegłej kardiolog M. W. z dnia 25 czerwca 2019 r., że pobyt W. M. w jednostkach penitencjarnych, w których stosowano wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania nie miał wpływu na rozwój jego chorób kardiologicznych i stan zdrowia kardiologicznego, podczas gdy wnioski przedmiotowych opinii są niepełne, ich treść jest wewnętrznie sprzeczna, w szczególności wnioski tych opinii są sprzeczne z treścią przywołanej w nich poglądów literatury medycznej oraz opinie te zostały wydane na podstawie niepełnej dokumentacji medycznej wnioskodawcy dotyczącej jego chorób kardiologicznych,

e. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny ze wskazaniami wiedzy i zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu, że choroby sfery psychicznej wnioskodawcy nie stanowiły ciężkich skutków psychicznych spowodowanych tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy, podczas gdy dowód z opinii biegłego lekarza psychiatry P. R. z dnia 25 marca 2019 r. oraz z dnia 16 maja 2019 r., nie dotyczył wartościowania przeżyć psychicznych wnioskodawcy, a nadto biegły wskazuje, że dolegliwości psychiczne wnioskodawcy niewątpliwie powstały na skutek tymczasowego aresztowania jego osoby i występowały w dłuższym okresie o 5-6 lat niż to odnotowano w dokumentacji medycznej,

f. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodne zeznań W. M. w zakresie czasookresu leczenia chorób sfery psychicznej u lekarza psychiatry i stałego pozostawania pod kontrolą lekarską, podczas gdy jego zeznania są spójne, kategoryczne i nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności i prawdziwości, a nadto są zgodne z zeznaniami świadków G. M., M. Ł. oraz K. K.,

g. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i zasadami

doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu, że tymczasowe aresztowanie nie wywarło u wnioskodawcy ciężkich skutków psychicznych, podczas gdy z dokumentacji medycznej wnioskodawcy wynika, że wnioskodawca cierpiał na lęki, bał wychodzić się z domu, bał się prowadzić samochodu, bał się przebywać w pomieszczeniach o dużej przestrzeni, miał momenty, w których zastanawiał się nad sensem swojego życia, źle się czuł w towarzystwie osób, których nie znał, zamknął się w sobie, stał się wycofany, bał się, że ponownie zostanie zatrzymany, bał się o bezpieczeństwo oraz stan zdrowia swojej rodziny, miał trudności ze skupieniem się na czynnościach, które wykonywał oraz z pamięcią, bał się przyszłości, obawiał się, że nie poradzą sobie z żoną w codziennej egzystencji, nie mógł spać w nocy, miewał złe sny oraz częste koszmary, a suma tych dolegliwości została zakwalifikowana przez lekarza psychiatrę jako epizod depresyjny,

h. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu na podstawie zeznań świadka K. K., iż pracodawca wnioskodawcy pomagał materialnie jego rodzinie w okresie, w którym wobec wnioskodawcy niesłusznie stosowano tymczasowe aresztowanie, poprzez wręczanie G. M. środków majątkowych, podczas gdy sama G. M. wskazała w złożonych przez nią zeznaniach, że nie pamięta aby pracodawca wnioskodawcy przekazywał jej środki majątkowe, co oceniając zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, iż jako żona wnioskodawcy była i jest lepiej zorientowana w finansach rodziny niż dzieci wnioskodawcy, stanowi zaprzeczenie wystąpienia takiego zdarzenia,

i. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodne zeznań W. M. w zakresie przyczyny przejścia przez niego na emeryturę w styczniu 2009 r., którą było tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy, podczas gdy jego zeznania są spójne, kategoryczne i nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności i prawdziwości, a nadto są zgodne z zeznaniami świadków G. M. , K. K. oraz M. Ł., a oceniając zachowanie W. M. polegające na przejściu przez niego na emeryturę w czasie gdy był tymczasowo

aresztowany, zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, należało ocenić jako zachowanie zgodne z normalnym obiektywnie zachowaniem polegającym na zapewnieniu rodzinie środków finansowych na życie w sytuacji gdy ten został pozbawiony możliwości pracy z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania, a nadto dążył on do zminimalizowania szkody jaka powstała z powodu pozbawienia go wolności,

j. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, przejawiającej się w uznaniu za niewiarygodne zeznań świadków G. M., K. K., M. Ł. w zakresie przyczyny przejścia przez wnioskodawcę na emeryturę w styczniu 2009 r., podczas gdy ich zeznania są spójne, kategoryczne i nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności i prawdziwości,

k. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i prawidłowego rozumowania, przejawiającej się w uznaniu, iż przejście na emeryturę wnioskodawcy w dniu 21 stycznia 2009 r. przerwało związek przyczynowo skutkowy między jego niesłusznym tymczasowym aresztowaniem a powstaniem szkody w postaci utraconych zarobków z tytułu wynagrodzenia za pracę na stanowisku Dyrektora Centrum [...] P. w B. za okres od 5 listopada 2009 r. do końca 2011 r., ponieważ przerwał on tym samym ciągłość zatrudnienia, podczas gdy jego stosunek pracy zgodnie z przepisem art. 66 k.p. wygasłby w dniu 22 stycznia 2009 r.,

l. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, przejawiającej się w uznaniu, iż przejście na emeryturę wnioskodawcy w dniu 21 stycznia 2009 r. przerwało związek przyczynowo skutkowy między jego niesłusznym tymczasowym aresztowaniem a powstaniem szkody w postaci utraconych zarobków z tytułu wynagrodzenia za pracę na stanowisku Dyrektora Centrum [...] P. w B. za okres od 5 listopada 2009 r. do końca 2011 r., w sytuacji gdy Sąd Apelacyjny w (...) zasądził na rzecz W. M. odszkodowanie w postaci utraconych zarobków na zajmowanym przez niego stanowisku Dyrektora Centrum [...] P. w B. za okres od 22 stycznia 2009 r. do 4 listopada 2009 r., a więc już za okres w którym Sąd przyjął, że nie istniał związek przyczynowo skutkowy pomiędzy jego aresztowaniem a powstaniem szkody, a więc wyrok Sądu w tym zakresie jest rażąco niesprawiedliwy na niekorzyść W. M.,

m. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w uznaniu, iż wnioskodawca mógł liczyć na ponowne zatrudnienie po opuszczeniu przez niego jednostek penitencjarnych na takim samym stanowisku, gdy zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego należy uznać, że wnioskodawca jako osoba, której postawiono zarzuty związane z niegospodarnością menadżerską oraz łapownictwem, a także mając na uwadze fakt, iż stanowisko pracy wnioskodawcy było w tym czasie zajmowane już przez innego pracownika, nie zostałby zatrudniony na zbliżonym stanowisku pracy jakie zajmował przed zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania,

n. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w ustaleniu na podstawie dowodu z dokumentu w postaci pisma S. S.A. (pracodawcy wnioskodawcy) z dnia 28 lutego 2020 r., że wnioskodawcy nie uzyskiwałby nagrody rocznej, tzw. 14 pensji gdyby nadal pracował na zajmowanym przez niego stanowisku Dyrektora Centrum [...] P. w B., podczas gdy pracodawca wnioskodawcy kategorycznie wskazał w treści tego pisma, iż wypłacił on wnioskodawcy nagrodę roczną, tzw. 14 pensję w lutym 2009 r. za okres jego pracy od stycznia 2008 r. do października 2008 r.,

o. dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania i zasadami doświadczenia życiowego, przejawiającej się w ustaleniu, że W. M. nie otrzymałby nagrody rocznej, tzw. 14 pensji, ponieważ dwóch pracowników na analogicznych stanowiskach do zajmowanego przez niego jej nie otrzymało, podczas gdy dokumenty określające treść stosunku pracy W. M. łączącego go z K. S.A. (jego pracodawcą), takie jak Aneks nr 2 z dnia 23 stycznia 2006 r. (§ 1 ust. 2 aneksu zmieniający § 6 pkt 2 umowy o pracę) do umowy o pracę wnioskodawcy z dnia 24 lutego 2004 r. oraz Aneks nr 3 z dnia 10 grudnia 2007 r. (§ 1 aneksu zmieniający § 6 pkt 2 umowy o pracę) do umowy o pracę wnioskodawcy z dnia 24 lutego 2004 r., gwarantują wnioskodawcy prawo do nagrody rocznej tzw. 14- pensji.

II. rażące naruszenie prawa materialnego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 445 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie przez Sąd II instancji, polegające na uznaniu, że kwota 300.000 zł stanowi odpowiednią kwotę zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez W. M. w następstwie niesłusznego tymczasowego aresztowania jego osoby,

a. podczas gdy suma cierpień i krzywd jaką poniósł W. M. z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy powinny prowadzić do przyjęcia przez Sąd II instancji, że kwota zadośćuczynienia odpowiadająca cierpieniom i krzywdzie jaką poniósł W. M. z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania wynosi 2.000.000 zł,

b. w sytuacji, gdy Sąd II instancji nie wskazał:

- w jaki sposób powiązał rozmiar średniego wynagrodzenia z chwili orzekania z okresem oczywiście niesłusznego pozbawienia wolności W. M.,

- na podstawie jakiej wiedzy stanowiącej według Sądu „obiektywne kryterium uznania”, ustalił iż kwota 300.000 zł stanowi odpowiednią kwotę zadośćuczynienia należnego W. M.,

- na podstawie jakich zasad doświadczenia życiowego mających stanowić według Sądu „obiektywne kryterium uznania” ustalił, iż kwota 300.000 zł stanowi odpowiednie zadośćuczynienie należnego W. M.,

- na podstawie jakiej powszechnej normy mającej stanowić według Sądu „obiektywne kryterium uznania”, ustalił iż kwota 300.000 zł stanowi odpowiednią kwotę zadośćuczynienia należnego W. M.,

2. art. 361 § 1 i § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe niezastosowanie pomimo, iż:

a. wnioskodawca poniósł szkodę w postaci utraconych korzyści wynikającej z niższej kwoty emerytury jaką uzyskiwał od listopada 2009 r. do dnia dzisiejszego od tej jaką powinien uzyskać, gdyby z utraconego przez niego wynagrodzenia za pracę, które utracił z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania jego osoby, zostałyby odprowadzone składki na ubezpieczenie emerytalne, co spowodowałoby zwiększenie kwoty emerytury, którą wnioskodawca pobrałby od listopada 2009 r. do dnia dzisiejszego,

b. wnioskodawca poniósł szkodę w postaci utraconych korzyści wynikającej z niższej kwoty emerytury jaką będzie uzyskiwał od dnia dzisiejszego na przyszłość, do 0momentu aż przestanie pobierać emeryturę, od kwoty emerytury jaka powinna

być mu wypłacana, gdyby z utraconego przez niego wynagrodzenia za pracę, które utracił z powodu niesłusznego tymczasowego aresztowania jego osoby, zostałyby odprowadzone składki na ubezpieczenie emerytalne, co spowodowałoby zwiększenie jego kwoty emerytury, którą wnioskodawca powinien otrzymywać od dnia dzisiejszego na przyszłość, do momentu aż przestanie pobierać emeryturę,

c. wnioskodawca poniósł szkodę w postaci utraconych korzyści z tytułu nagrody rocznej, tzw. 14 pensji w kwocie 20.182,32 zł, którą by pobrał za rok 2008 i za rok 2009, gdyby nie jego niesłuszne tymczasowe aresztowanie, i w sytuacji gdy Sąd II instancji ustalił, że wnioskodawcy należy się odszkodowanie z tytułu utraconych korzyści na podstawie wynagrodzenia jakie by uzyskał za okres od dnia 22 stycznia 2009 r. do 4 listopada 2009 r., a więc za rzeczywisty okres pozbawienia wolności,

3. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 362 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż szkoda jaką poniósł W. M. w postaci utraconego wynagrodzenia za pracę za okres od 5 listopada 2009 r. do końca 2011 r. nie stanowi normalnego następstwa jego niesłusznego tymczasowego aresztowania z uwagi na to, że w dniu 21 stycznia 2009 r. przeszedł on na emeryturę, czym w ocenie Sądu przerwał on związek przyczynowo-skutkowy między poniesieniem przez niego szkody a tymczasowym aresztowaniem, podczas gdy przejście wnioskodawcy na emeryturę jako obiektywnie normalne zachowanie polegające na minimalizowaniu szkody w jego majątku nie stanowiło przerwania przedmiotowego związku przyczynowo-skutkowego, tym bardziej, że jego stosunek pracy zgodnie z przepisem art. 66 k.p. wygasłby w dniu 22 stycznia 2009 r.,

4. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 363 § 1 k.c. poprzez jego dowolne zastosowanie polegające na pomniejszeniu odszkodowania W. M., w postaci utraconego przez niego wynagrodzenia za pracę za okres od 22 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., o połowę przy zastosowaniu metody dyferencyjnej, podczas gdy Sąd odwoławczy ustalił, że wnioskodawca byłby w stanie odłożyć co najmniej połowę uzyskanego wynagrodzenia, a więc byłby on także w stanie odłożyć większą kwotę niż tylko połowa jego wynagrodzenia, stąd Sąd dokonał błędnego pomniejszenia należnej mu kwoty odszkodowania o połowę."

Podnosząc te zarzuty, pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części, tj. co do pkt 2 i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w K. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i stanowisko to poparł na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w apelacji pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, iż wyrok Sądu I instancji zaskarża w części oddalającej roszczenie wnioskodawcy z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie i taki sam zakres zaskarżenia wyroku Sądu odwoławczego wskazał w kasacji. Nie jest to w pełni prawidłowe, bowiem w wyroku Sądu Apelacyjnego są orzeczenia o obniżeniu zasądzonych przez Sąd *meriti* kwot zadośćuczynienia i odszkodowania oraz o utrzymaniu w mocy zaskarżonego wyroku „w pozostałym zakresie”, natomiast nie ma mowy o oddaleniu roszczenia wnioskodawcy. Treść kasacji każe przyjąć, że wyrok Sądu odwoławczego został zaskarżony w części zawierającej te właśnie orzeczenia, oczywiście z pominięciem rozstrzygnięć zasądzających określone kwoty na rzecz W. M.. Kasacja została rozpoznana przez Sąd Najwyższy na rozprawie i w części dotyczącej zadośćuczynienia została oddalona jako oczywiście bezzasadna, zatem to rozstrzygnięcie nie wymaga pisemnego uzasadnienia (art. 535 § 3 k.p.k.). Można jednak wskazać, iż Sąd Najwyższy niejednokrotnie stwierdzał, że skoro sformułowanie „suma odpowiednia” (art. 445 § 1 i 2 k.c.) ma charakter nieokreślony, to jej ustalenie pozostaje w granicach swobodnego uznania sędziowskiego, a w ramach kontroli kasacyjnej nie jest możliwe wkraczanie w sferę tego uznania, chyba że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania zadośćuczynienia, co prowadzi do rażącego niedoszacowania i zasądzenia kwoty wręcz symbolicznej, bądź przeszacowania wysokości zadośćuczynienia. W szczególności może to mieć miejsce w przypadku, gdy sąd orzekający uwzględnił niewłaściwe lub nie uwzględnił niezbędnych elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości kwoty zadośćuczynienia (zob. np. postanowienia: z dnia 23 stycznia 2019 r., V KK 263/18; z dnia 18 czerwca

2020 r., III KK 59/20; z dnia 25 listopada 2020 r., V KK 444/20; z dnia 18 grudnia 2020 r., III KK 215/20; z dnia 8 czerwca 2021 r., IV KK 102/21; z dnia 28 lutego 2019 r., III CSK 247/18; z dnia 26 kwietnia 2021 r., III CSK 166/20; także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 listopada 2018 r., II AKa 154/18). W niniejszej sprawie taka sytuacja jednak nie zaistniała, zaś jeżeli skarżący zarzuca Sądowi *ad quem*, że kierował się niejasnymi kryteriami oceny, jaka kwota zadośćuczynienia jest odpowiednia w przypadku W. M. (zarzut z pkt II. 1), to analogicznie można zauważyć, że w skardze nie wykazano klarownie, że kwotą odpowiednią jest żądane 2 mln zł, a nie np. 1,5 lub 2,5 mln zł. Nieuchronny jest subiektywizm odczuć i ocen wnioskodawcy w zakresie doznanej krzywdy i odpowiadającej jej kwoty zadośćuczynienia oraz krytyka z jego strony orzeczenia, o ile sąd nie uwzględni w całości zgłoszonego żądania.

Kasacja została natomiast uwzględniona w części, w jakiej zaskarżyła wyrok Sądu odwoławczego w zakresie rozstrzygnięcia o odszkodowaniu za szkodę poniesioną przez wnioskodawcę z powodu oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania. Zasadny był zarzut ujęty w pkt II. 4. skargi, kwestionujący sposób ustalenia przez kwoty odszkodowania. Sąd *ad quem*, ustalając tę kwotę, zadeklarował, że stosuje tzw. metodę dyferencyjną, w ramach której przyjął, że przy uwzględnieniu utraconych przez wnioskodawcę zarobków należy uwzględnić okres jego tymczasowego aresztowania od 22 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., że w tym czasie na zajmowanym stanowisku wnioskodawca zarobiłby w sumie 140.095,40 oraz że dla obliczenia szkody kwotę tę należy zmniejszyć o połowę, co finalnie daje kwotę 70.047,70 zł. Taki współczynnik redukcji wynika z faktu, że w ustalonych realiach funkcjonowania wnioskodawcy i jego rodziny zdaniem Sądu „co najmniej (podkr. SN) połowa poborów wnioskodawcy zwiększałaby jego majątek”. Przy takim sposobie obliczenia należnej kwoty odszkodowania wypada przyznać rację skarżącemu, kiedy podnosi, że jest do przyjęcia, iż W. M. byłby także w stanie odłożyć większą kwotę niż tylko połowa jego wynagrodzenia (zarzut z pkt II. 4). Istotnie, jeżeli Sąd odwoławczy uznał, że w razie pozostawania wnioskodawcy na wolności jego majątek uległby zwiększeniu co najmniej o połowę poborów, to możliwe zwiększenie majątku powinno zostać obliczone bardziej precyzyjnie, w każdym razie przytoczone sformułowanie („co najmniej”) sugeruje, że byłoby

możliwe też przyjęcie, że wspomniany majątek uległby zwiększeniu o więcej niż 50% utraconych zarobków. Ten wniosek jest tym bardziej uprawniony, gdy uwzględnić wywód Sądu *ad quem* wykazujący, że sytuacja materialna rodziny wnioskodawcy nie była na tyle zła, by mogła stanowić asumpt do podjęcia przez niego decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Sąd podkreślił, że przy ocenie sytuacji bytowej rodziny wnioskodawcy należy uwzględnić, że dzieci wnioskodawcy były dorosłe i finansowo niezależne (wynika z tego, że przy wszelkich obliczeniach w grę powinny wchodzić tylko wydatki ponoszone na funkcjonowanie dwuosobowego gospodarstwa domowego). Sąd zwrócił też uwagę, że żona wnioskodawcy z tytułu pracy zawodowej otrzymywała pensję, według wnioskodawcy „2000 zł na rękę”, nadto do budżetu domowego wpływała comiesięczna kwota 2500 zł z tytułu wynagrodzenia wnioskodawcy jako członka Rady Nadzorczej P. Sp. z o.o. w R. Nasuwa się pytanie, czy w latach 2008-2009 kwota (po zsumowaniu) 4500 zł była na tyle niska, że dla normalnego funkcjonowania dwuosobowej rodziny konieczne było wydatkowanie nie mniej niż połowy zarobków osiąganych przez wnioskodawcę. Nie można więc odmówić racji skarżącemu, gdy podniósł, że „Sąd dokonał błędnego, dowolnego zastosowania tej metody do ustalonego przez siebie stanu faktycznego” oraz że przyjęcie, iż co najmniej połowa poborów wnioskodawcy zwiększałaby jego majątek, „pozwala równie dobrze stwierdzić, że także wyższa kwota niż połowa jego wynagrodzenia mogłaby zwiększać jego majątek, np. $\frac{3}{4}$, czy nawet całe uzyskane przez niego wynagrodzenie”. Kwestią niepodniesioną, ale wymagającą zauważenia jest, czy zastosowanie dyferencyjnej metody ustalania kwoty odszkodowania musi prowadzić do odliczania od utraconego przez wnioskodawcę dochodu kosztów, które wraz z rodziną poniósłby, gdyby pozostawał na wolności. Pogląd kwestionujący tę praktykę wyraził Sąd Najwyższy w zasługującym na aprobatę w wyroku z dnia 5 czerwca 2019 r., III KK 189/18, oraz w później wydanych orzeczeniach (zob. wyroki: z dnia 7 listopada 2019 r., IV KK 351/19; z dnia 20 listopada 2020 r., II KK 295/19; z dnia 16 kwietnia 2021 r., IV KK 75/20). Także Sąd Apelacyjny w (...) orzekając w zbliżonym czasie w innej sprawie (nie ma znaczenia, że w oparciu o tzw. ustawę lutową) stwierdził, że „przy ustaleniu tej szkody nie ma podstaw do dalszego pomniejszania odszkodowania o koszty

utrzymania represjonowanego w zakładzie karnym, jak i ograniczania go do tylko do tej części utraconych zarobków, które represjonowany mógłby przeznaczyć na oszczędności. Innymi słowy mówiąc, znaczenie ma to co zostało utracone, a nie to co nie zostało zaoszczędzone, a więc wysokości odszkodowania z tytułu utraconych zarobków nie można sprowadzać do wysokości tego co represjonowany mógłby zaoszczędzić, gdyby nie został bezprawnie pozbawiony wolności” (wyrok z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt II AKa [...]). Analogiczne w tym względzie stanowisko wyrażono w jednej z publikacji prawniczych (A. Błachnio-Parzych, Odszkodowanie z tytułu braku możliwości wykonywania pracy w czasie niesłusznego pozbawienia wolności a dyferencyjna metoda ustalania szkody w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Forum Prawnicze 2021, nr 4, s. 25 i n.).

Istotnymi zagadnieniami podniesionymi w kasacji w aspekcie orzeczenia Sądu odwoławczego odnośnie do przysługującego wnioskodawcy odszkodowania była kwestia, czy wypłacono by mu nagrodę roczną (14-tą pensję), gdyby nie został tymczasowo aresztowany oraz związek tymczasowego aresztowania z decyzją W. M. o zaprzestaniu aktywności zawodowej i przejściu na emeryturę. Tłumacząc, dlaczego nie podzielił stanowiska Sądu *meriti*, że skorzystanie przez wnioskodawcę ze świadczeń emerytalnych było naturalnym następstwem zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, Sąd II instancji nie naruszył art. 7 k.p.k. Za mieszczącą się w zakreślonych tym przepisem ramach oceny dowodów można uznać ocenę prowadzącą do konkluzji, że „wnioskodawca decyzję o rozwiązaniu stosunku pracy za porozumieniem stron i przejściu na emeryturę podjął dobrowolnie i autonomicznie (...)”, bowiem nie nakłaniał go do tego pracodawca ani nie zmusiła go do tego troska o zabezpieczenie bytu materialnego rodziny. Jak zresztą wcześniej nadmieniono, możliwości samodzielnego utrzymania się tej rodziny, w praktyce żony wnioskodawcy, pozostały na takim poziomie, że nasuwa wątpliwości, niezależnie od samej zasadności takiego postąpienia, redukovanie należnego wnioskodawcy odszkodowania o połowę. Podobnie można zgodzić się z Sądem odwoławczym, że po uchyleniu tymczasowego aresztowania wnioskodawca, mężczyzna wtedy 55-letni, o wysokich kwalifikacjach zawodowych, miał widoki na zatrudnienie w branży górniczej na zbliżonych co poprzednio warunkach, gdyby podjął w tym kierunku starania. Wątpliwości może jedynie

nasuwać widoczne w rozważaniach Sądu (s. 12 uzasadnienia) założenie, że już następnego dnia po zwolnieniu W. M. był w stanie podjąć pracę. Twierdzenie skarżącego, że z uwagi na charakter zarzutów wnioskodawca praktycznie nie miał szans na podjęcie satysfakcjonującego zatrudnienia, opiera się na założeniu, któremu trudno nadać cechę pewności. W tym względzie sytuacja byłaby inna, gdyby W. M. po zwolnieniu z jednostki penitencjarnej czynił konkretne starania o powrót do pracy, jednak spotykał się z odmową zatrudnienia. Myśl tę wyraził Sąd Apelacyjny stwierdzając, że „wnioskodawca nie wykazał w przeprowadzonym postępowaniu, żeby jakkolwiek pracodawca, do którego zwrócił się z ofertą pracy na stanowisku odpowiadającym jego kwalifikacjom zawodowym odmówił mu zatrudnienia z uwagi na fakt zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania”.

Nie można zgodzić się ze skarżącym, że Sąd popadł w sprzeczność, gdy uznał, iż „pomiędzy tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy a jego decyzją o skorzystaniu z uprawnień emerytalnych nie istnieje adekwatny związek przyczynowy uzasadniający obciążenie Skarbu Państwa odpowiedzialnością za późniejszą różnicę w zarobkach czy emeryturze”, a zarazem uwzględnił przy ustaleniu kwoty odszkodowania okres po przejściu wnioskodawcy na emeryturę. Sąd odwoławczy uznał, że „wnioskodawca w wyniku tymczasowego aresztowania utracił jedynie zarobki równoważne przysługującemu mu wynagrodzeniu za okres od dnia 22 października 2008 r. do 21 stycznia 2009 r. oraz kwotę będącą różnicą pomiędzy takim wynagrodzeniem, a faktycznie otrzymywanym świadczeniem emerytalnym za okres od 22 stycznia 2009 r. do 4 listopada 2009 r.” Jednocześnie wskazał, iż „sprawiedliwym jawi się przyjęcie, że okres izolacji uniemożliwił pobierającemu świadczenie emerytalne wnioskodawcy uzyskiwanie dodatkowych dochodów otrzymywanych z podjęcia jakiegokolwiek innego zgodnie z jego kwalifikacjami stałego zatrudnienia”. Należy to interpretować jako potwierdzenie poglądu, że wnioskodawca nie musiał przechodzić na emeryturę w styczniu 2009 r., zatem byłoby jego pokrzywdzeniem, gdyby przy obliczaniu kwoty odszkodowania nie uwzględniono zarobków, które osiągnąłby w okresie tymczasowego aresztowania.

Pogląd, że kwota zasądzonego na rzecz wnioskodawcy odszkodowania nie powinna obejmować tzw. 14-tej pensji został wyrażony przez Sąd I instancji, zaś w ramach kontroli odwoławczej Sąd Apelacyjny potwierdził zasadność tego poglądu. W takim razie, podważając w tym zakresie orzeczenie tego Sądu, skarżący nie powinien wskazywać na naruszenie niestosowanych w tym wypadku przez Sąd *ad quem* art. 7 k.p.k. (zarzut z pkt I. 12 lit. n i o), jak też art. 361 § 1 i 2 k.c. (zarzut z pkt II. 2 lit. c), ale, ewentualnie, na naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. W tym miejscu można odnotować, że zarzut naruszenia tego przepisu postawiono w pkt I. 2 (zarazem nieprawidłowo wskazując też na naruszenie art. 433 § 1 k.p.k.), jednak w innym kontekście i nietrafnie, bowiem tak treść, jak i uzasadnienie zaskarżonego wyroku jasno wskazują, „które zarzuty i wnioski apelacji Prokuratora wniesionej na niekorzyść W. M. Sąd uznał za zasadne, częściowo zasadne lub niezasadne i dlaczego (...)”.

Wracając do zagadnienia pominięcia przez sądy orzekające 14-tej pensji przy określaniu kwoty odszkodowania należy zaznaczyć, że w tym zakresie tak apelacja, jak i kasacja opierały się na założeniu, że gdyby nie tymczasowe aresztowanie, wnioskodawcy na pewno wypłacono by wspomniane świadczenie. Sąd odwoławczy zwrócił jednak uwagę, że w przypadku W. M. w istocie nie chodzi o 14-tą pensję, jako że ta nie przysługiwała dyrektorom jednostek organizacyjnych, ale o nagrodę roczną obliczaną na podstawie „Zasad wynagradzania osób kierownictwa kopalni, zakładów górniczych i specjalistycznych jednostek organizacyjnych K. S.A.”. Dla uzyskanie tej nagrody nie było wystarczające samo zajmowanie określonego stanowiska; miała ona charakter uznaniowy, dyskrecyjny i na jej przyznanie rzutowało szereg czynników (jednostkowy koszt produkcji węgla, produkcja węgla netto, wykonanie robót przygotowawczych, wskaźnik wypadkowości, wartość opała materiałów surowych). Nie jest więc pewne, że wnioskodawca wspomnianą nagrodę by otrzymał, przy czym istotne znaczenie miał tu fakt, że osoby zatrudnione na analogicznych stanowiskach wspomnianej nagrody za okres, który jest przedmiotem rozważań, nie otrzymały, zaś biegła wskazała, że nie jest w stanie dokonać obliczenia w oparciu o dostępne dokumenty. W tym zakresie przeprowadzoną przez Sąd Apelacyjny kontrolę wyroku Sądu I instancji można by uznać za poprawną, gdyby nie – wydaje się – powierzchowny sposób odczytania

powołanego w apelacji oraz w kasacji pisma z dnia 28 lutego 2020 r. S. S.A. (k. 519), w nawiązaniu do którego Sąd odwoławczy wskazał, że „wywodzić twierdzenia o przyznaniu takiej nagrody z wskazanego wyżej pisma z dnia 28.02.2020 r. nie sposób”. W piśmie tym wskazano, że zastępującą 14-tą pensję nagrodę roczną pracownicy wynagradzani na podstawie wymienionych „Zasad wynagradzania osób kierownictwa kopalni (...)” otrzymywali do 31 grudnia 2006 r., a następnie nabyli prawo do 14-tej pensji na zasadach określonych w załączniku nr 5 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 r. dotyczącym wynagradzania wszystkich pracowników zatrudnionych w K.. Wskazano też, że w lutym 2009 r. W. M. wypłacono 13.849,70 zł z tytułu 14-tej pensji obliczonej za okres od stycznia do października 2008 r, a gdyby obliczenie obejmowało pełny rok, kwota wyniosłaby 16.997,36 zł. W takim razie co najmniej niejasne jest twierdzenie Sądu *ad quem*, że „zgodzić się należało z sądem meriti, że wnioskodawca nie wykazał, aby za rok 2008 otrzymał świadczenie z tytułu 14-tej pensji (nagrody rocznej)”. Dlatego należy zalecić, by przy ponownym rozpoznaniu sprawy wspomnianemu pismu z k. 519 akt sprawy Sąd Apelacyjny poświęcił więcej uwagi, w tym uwzględnił, że W. M. otrzymał wspomniane świadczenie za 2008 r. oraz rozważył, czy z pisma wynika, że po 2006 r. 14-ta pensja w przypadku osób pełniących w górnictwie kierownicze funkcje nadal miała „uznaniowy, dyskrejonalny i współzależny od wielu czynników” charakter nagrody rocznej, czy też była wypłacana li tylko z tytułu zajmowania określonego stanowiska. Zarazem jednak nie będzie można tracić z pola widzenia podniesionej przez Sąd odwoławczy okoliczności, że „pracownicy zatrudnieni na analogicznych stanowiskach co wnioskodawca nie otrzymywali w latach 2009-2011 14-ej pensji inaczej nagrody rocznej”.

Wątek ustalenia kwoty należnego W. M. odszkodowania został w kasacji podniesiony także w aspekcie wysokości pobieranej przez niego emerytury, według skarżącego zaniżonej z powodu nieodprowadzania składek w okresie pozbawienia wnioskodawcy wolności (zarzuty z pkt I. 9, II. 2 lit. a, b). W związku z tym trzeba zauważyć, że wyliczając odszkodowanie Sąd I instancji uznał, że „na skutek różnicy w wynagrodzeniu wnioskodawca otrzymuje niższą emeryturę, co spowodowało szkodę w kwocie 58.107,15 zł i 443,23 zł w każdym kolejnym miesiącu. Znalazło to odbicie tak w kwocie zasądzzonego odszkodowaniu, jak i orzeczeniu o ustaleniu

odpowiedzialność Skarbu Państwa na przyszłość w kwocie 443,23 zł miesięcznie. Z wyroku Sądu Apelacyjnego nie wynika, by orzeczenie to zostało uchylone, zatem nie zakwestionowano samej potrzeby ustalenia w jakiej wysokości pobierałby wnioskodawca emeryturę, gdyby odprowadzano składki na ubezpieczenie emerytalne od jego potencjalnych zarobków. W takim razie autor kasacji nie bez racji podnosi, że skoro Sąd odwoławczy przy obliczaniu kwoty odszkodowania przyjął możliwe do uzyskania przez W. M. zarobki od 22 października 2008 r. do 4 listopada 2009 r., tj. również w okresie, gdy pobierał już emeryturę (jak nadmieniono, wobec uznania, iż „sprawiedliwym jawi się przyjęcie, że okres izolacji uniemożliwił pobierającemu świadczenie emerytalne wnioskodawcy uzyskiwanie dodatkowych dochodów”), to konsekwentnie powinien ustalić, o ile ta emerytura byłaby wyższa, gdyby odprowadzano składki od jego zarobków możliwych do uzyskania w wymienionym okresie (obliczono je na 140.095,40 zł – s. 12 uzasadnienia wyroku) i stosowną kwotę uwzględnić przy ustalaniu szkody. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie wynikającym z wyroku Sądu Najwyższego, Sąd odwoławczy będzie miał w polu widzenia to zagadnienie oraz inne wcześniej wskazane w niniejszym uzasadnieniu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt 1. wyroku. Zawarte w pkt 3. wyroku orzeczenie nakazujące zwrócenie W. M. opłaty od kasacji znajduje oparcie w art. 527 § 4 k.p.k.